

Kirkens Undervisning

nr. 2 1989

tidsskrift for medarbejdere

Nr. 2 1989

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familierarbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold:

Redaktionelt ved Henning Nørhøj	2
Billedcyklus over Jesu liv af Adi Holzer	3
Fasteduge og bibelstudier Efterår eller Nazaret	5
af Georges Rouault	6
Hvad er et symbol? af Henning Nørhøj	7
Bibelens budskab af Marc Chagall	8
Om billedbetragtning af Erik Ågård	10
Forkyndelse på sommerlejr over C.S. Lewis' børneroman: Løven, heksen og garderobe- skabet ved FDF/FPF's forkyn- delsesudvalg	15
Midfaste søndag, børnegudstjeneste i Toftlund	21
Nye bøger og materialer	23

Om forsidebilledet:

Grafik af Hans-Georg Annies:
Den rige Bonde

Redaktionelt

I efteråret 1988 offentliggjordes resultatet af det arbejde, som undervisningsministeren tog initiativ til i 1978, nemlig en nyformulering af en undervisningsvejledning for faget kristendomskundskab. I et senere nr. af *Kirkens Undervisning* vil vi beskæftige os lidt mere indgående med den nye læseplan. Men allerede nu er der grund til at understrege, at der her er tale om et positivt resultat af det arbejde, som ministerens udvalg har udført. Positivt i forhold til den kirkelige undervisning – både den i konfirmandstuen og den, som i øvrigt bliver til på præstens og/eller menighedsrådets initiativ.

Forud for læseplansudvalgets endelige udformning af undervisningsvejledning i kristendomskundskab i folkeskolen var der gået en livlig debat, som tydeligt viste, at dette fag alligevel ikke er som de andre fag i skolens fagrække. Faget kristendomskundskab implicerer med nødvendighed lærerens og elevernes holdninger. Det er et fag, der lever af det personlige engagement. Og det er netop, hvad der spørges efter i disse år! Mon ikke faget er ved at komme ud af en spændetrøje? Det er helt rigtigt igen at finde den grundtvig-koldske skoletanke frem. Udvalget har i formålsparagrafens stk. 3 skrevet, at "undervisningen skal medvirke til, at eleverne gennem oplysning og oplevelse kan udvikle et grundlag for personlig og ansvarlig stillingtagen og handling." Med den-

ne formulering er vi kommet udover indoktrineringsdebatten – og hvad der er nok så vigtigt: der bliver mulighed for, at skole og kirke kan bruge hinanden og supplere hinanden. For der er jo tale om en opgave, som er fælles, nemlig at give oplysning om det, vi som folk trods alt er fælles om. Skolen er forpligtet til at give oplysning og vække til bevidsthed om den historie og kultur, som har formet det at være dansk. Kristendommens fortællinger har her sat deres afgørende præg. Den kirkelige undervisnings forudsætning er dåben og dens målsætning at fremme troen, håbet og kærligheden, medleven i gudstjenesten og fastholden på ansvarlighed over for næsten. Den danske folkekirke er slet ikke den synkende skude, som f.eks. universitetssociologerne vil fortælle os om. Nej, der er faktisk en spørgen og en interesse for, hvad kristendommen har at give ind i en tid, der trues af normopløsning og værdikrise. Vi har en folkekirkeordning, som vi blot skal lære at udnytte lidt bedre – også når det drejer sig om den pædagogiske indsats. Det nye lovforslag om samarbejde mellem menighedsråd er f.eks. en oplagt mulighed for at få afprøvet nye idéer og nye samarbejdsformer inden for undervisningen. Det er kun et spørgsmål om at gøre op med gamle fordomme om sogneskel og sognestrukturer – og hvad man tør bruge pengene til.

Henning Nørhøj

**Tekst af Gottfried Mohr,
oversat af AMBN
udgivet af
Evang. Jugendwerk, Stuttgart**

Vekselbøn:

Herre, dine hænder er åbne.
Vi tager af din hånd, hvad vi har brug
for til livet.

Vores mad smager os.
Vi leger glade i solen.
Vi er stolte, når noget lykkes for os.
Vi smiler, når vi mødes af et smil.

*Herre, du velsigner, og vi modtager
velsignelsen af din hånd.*

*Tak Herren, for han er god og hans
miskundhed varer i evighed.*

Herre, hvad er der i vejen med
VORE hænder?

Vi vil helst holde fast ved det, vi har
modtaget.

Vi siger: Det er min bold!
Det er mine penge! Det er min lykke!
Krampagtigt knuger vi til os,
hvad vi ejer.

Og så bliver glæden formørket,
og angsten råber:
Nu kommer der vel ikke nogen og
tager det fra mig?
Så glemmer vi, hvorfra alt kommer.

Herre

Herre, der er også den mørke, sorte
hånd, der griber ud efter os.

Det er den tomme hånd, der ikke
giver noget.

Mennesker lider af sult og tørst,
der er heller intet at høste på marken,
Mennesker ved hverken ud eller ind,

ingen hånd leder dem på vej.
Mennesker bliver pludselig syge.
Et uheld ødelægger alle planer.
Mennesker bliver ikke raske igen;
døden slukker deres liv.
Herre, ofte falder det os svært at sige:

Herre

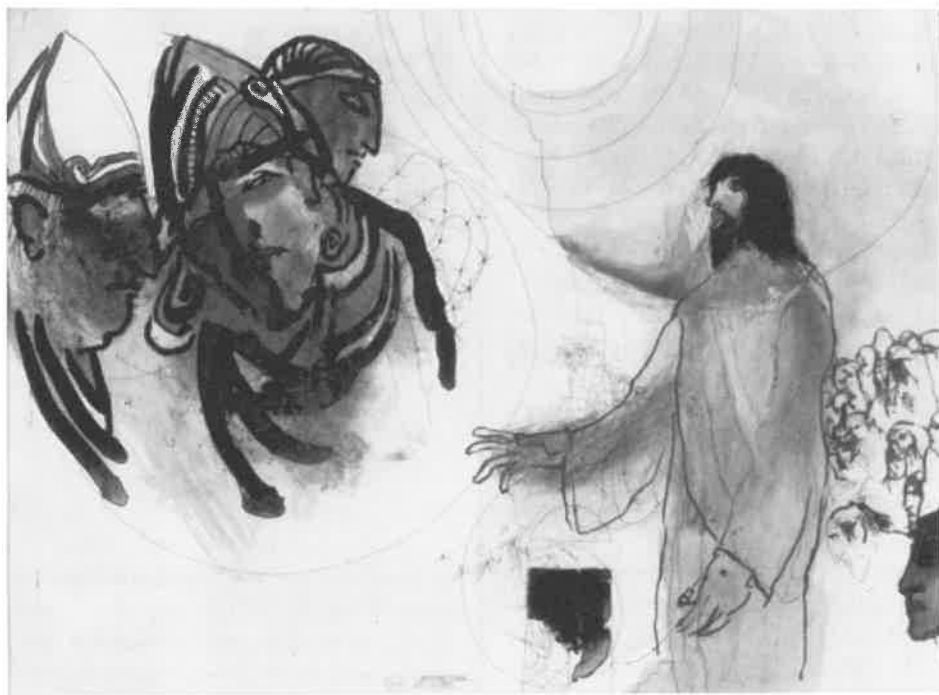
Herre, du har givet os TO hænder.
Den ene til at tage, den anden til at
give.

Når vi modtager og giver,
så åbnes vore arme,
så bliver hjertet varmt
og så kan vore læber smile.

*Herre, alt godt fra dig giver vi videre,
din velsignelse, fra hånd til hånd.*

*Tak Herren, for han er god og hans
miskundhed varer i evighed.*

LAZARUS' OPVÆKKELSE

Lazarus' opvækkelse
Koloreret radering 1987

Billedets indhold og fortælling ved
Annelise Thomsen

Billedets 2 grupperinger viser tydeligt forskellene imellem 2 verdener, – Jesu verden og de herskende verdensmagters verden.

Jesu verden er det vidtstrakte land, han har boet og virket i og bag ham står et udsnit af det jævne folk, der tilidsfuldt har fulgt ham, fordi de tror på ham. Han fremstår i sin helhed og hans forankring i Guds verden er tydeliggjort i den perspektiviske baggrunds "aura", der kaster en af sine netagtige cirkler ned og indfanger hans bevidsthed.

Under hans højre hånd er antydnet, hvordan mørkets (dødens) sten sprænges, da han kalder på Lazarus, –

graven åbnes, helheden gendannes. Lazarus kaldes til livet igen – indgår i helheden.

Heroverfor står gruppen af magtens herskere. Symbolet fra billedet "Verdens lys" med pigtråden, der er udtryk for, hvordan mennesker er bundet og bastet sammen under ufrihedens kår, er denne gruppes baggrund. De to traditionelt, prangende klædte ypperstepræster i forgrunden lægger tydeligvis dystre planer, hvilket fremgår af deres minespil og formørkede ansigtsudtryk.

I baggrunden står magtens anden repræsentant, – en romer, spændt afventende, parat til at gribe ind ved først kommende lejlighed.

Denne del af billedet har ingen anden handlingsbaggrund end præsternes

Billedcyklus over Jesu liv.
af Adi Holzer

24 dias med tekster til brug ved billedtolkning og meditation af Annelise Thomsen og Birte Andersen.

Udkommer på Materialecentralen ultimo 1989.

Her bringes dias nr. 9 med tilhørende tekster:

LAZARUS' OPVÆKKELSE
af Adi Holzer
Koloreret radering 1987.

Johs. 11: Han råbte med høj røst:
"Lazarus, kom herud, – og den døde kom ud.

Johs. 11,47-48: Ypperstepræsterne og farisæerne kaldte da rådet sammen og sagde: "Hvad skal vi gøre, den mand gør jo mange tegn. Hvis vi lader ham blive sådan ved, vil alle tro på ham, og romerne vil komme og tage både land og folk fra os."

egne spinkle cirkel, – ikke desto mindre fornemmes det, hvordan disse mørkets repræsentanter danner billedets overvægt. Her er mørket og magtens planer stærkere og vægtigere i situationen end lyset.

I deres isolerede mennesketanker og forestillinger fatter de intet af den helhed, som Jesus repræsenterer. De opfatter ham som en trussel mod deres magt. Men de har opbygget et ydre værn mod en indre usikkerhed. De har den væbnede romermagt bag sig og en prangende fremtoning, der understyrer dem med en selvsikkerhed og en vilje til at dømme.

De lægger nu planer om at gøre en ende på det menneske, der taler imod deres menneskelige selvrådighed og deres magtstillinger.

*Kunstneren Adi Holzer
bosat i Hareskovby*

Billedåbning ved Birte Andersen

Den situation, billedet fortæller om, er Lazarus' opvækkelse.

Lazarus selv ser vi ikke meget til – han er der – men det er den voldsomme reaktion på den enestående begivenhed, billedet er koncentreret om. Til højre i billedet står Jesus. Klædt i lyse farver, blandet med de mørke fra jorden. Under hans højre hånd ses graven, der nu er åbnet, så vi ser dens mørke, men også Lazarus' farveløse ansigt, der bryder mørket, nederst i billedet.

Bag Jesus ses både Lazarus' pårørende og tilskuere, medvidere til det aldrig før sete. De er tegnet stirrende, vantro mod det, deres egne øjne ser: i overvældende forundring og vantro. Med det nærmeste vidnes ansigt mørkt, måske af sorg.

Billedets venstreside er domineret af tre repræsentanter for den religiøse og juridiske magt, farisæere og ypperstepræst. De er tegnet med magtsymboler på hovedet, grumme, brune og blå af vrede og forargelse.

Jesus er malet som var han i færd med noget, han selv er en del af. Han er ikke iværksætter, men deltager. Den, der kommende fra et underfuldt sted må konfronteres med magts ydre virkelighed.

Det under, der finder sted, sker midt i den kendte virkelighed. Lige bag Jesus er byen Betania tegnet. Men der er noget mere at bemærke: det er som om Jesus er skrevet ind i cirkler eller bølger, der ender i himlen.

I cirklen er tegnet en streg, en brudlinie eller livline, der rækker fra cirkelens centrum til det sted, hvor Jesus befinder sig.

Lazarus' død havde brudt virkeligheden. For Martha og Maria og for Jesus. Jesus elskede ham, og kom til at græde over hans død.

Jesus nægter ikke at se døden i øjnene, men nægter at bøje sig for dens herredømme.

Da vender Jesus sig mod den spalte i virkeligheden, døden har tegnet, og rører ved den. Han danner af brudlinien en livline til den himmelske kærlighed. Og i bøn trækker han den kærlighed ind i verden, – gennem sin egen krop.

Da den grænse, grænsen mellem liv og død, røres af én, der både står midt i jorden og i himlen, da strømmer den skabende guddommelighed så frit, at der sker opvækkelse til liv.

Derefter er ikke blot spalten i den øjeblikkelige virkelighed helet, men selve virkeligheden er ændret.

Det er det, magthaverne reagerer så voldsomt på.

Så længe virkeligheden kan opfattes som velkendt og males i velkendte billeder, så længe har magten magt over den. Og kan herske over den efter for-godtbefindende. Desuden kan den sætte trumf på – ved at true med døden.

Når dødens grænse røres, så den guddommelige kærlighed strømmer ind i døden, så falder denne magthavernes alvorligste trussel sammen.

Når magthaverne ikke længere kan true med døden, må de enten opgive kontrollen med livet eller prøve at udrydde det forstyrrende liv.

Som forsvar for den orden, de vogter, er det meget sandsynligt, at de vil forsøge at komme urostifteren til livs.

En livgivende handling som den, at kærligheden tager land på dødens enemærker, vækker ikke forundring og glæde hos de ledende, kun harme og forargelse. Deres indespærring i egne mønstre er i billedet understreget ved det pigtråd, der indhegner dem.

Mens Jesus på sin side lyser af kraften fra det under, der er gået gennem ham, så også han er forandret og nærmere på at se sin egen død i øjnene.

FASTE-DUGE

og bibelstudier

Materialecentralen har hjemtaget et parti FASTE-DUGE fra det tyske forlag Misereor, der forhandler en lang række faste-aktions-materialer. Der skal her gøres opmærksom på, at adskillige studiekredse har haft glæde af at benytte disse fasteduge som udgangspunkt for bibelstudier. Med hver fastedug følger et tysk arbejds-hæfte til dette brug.

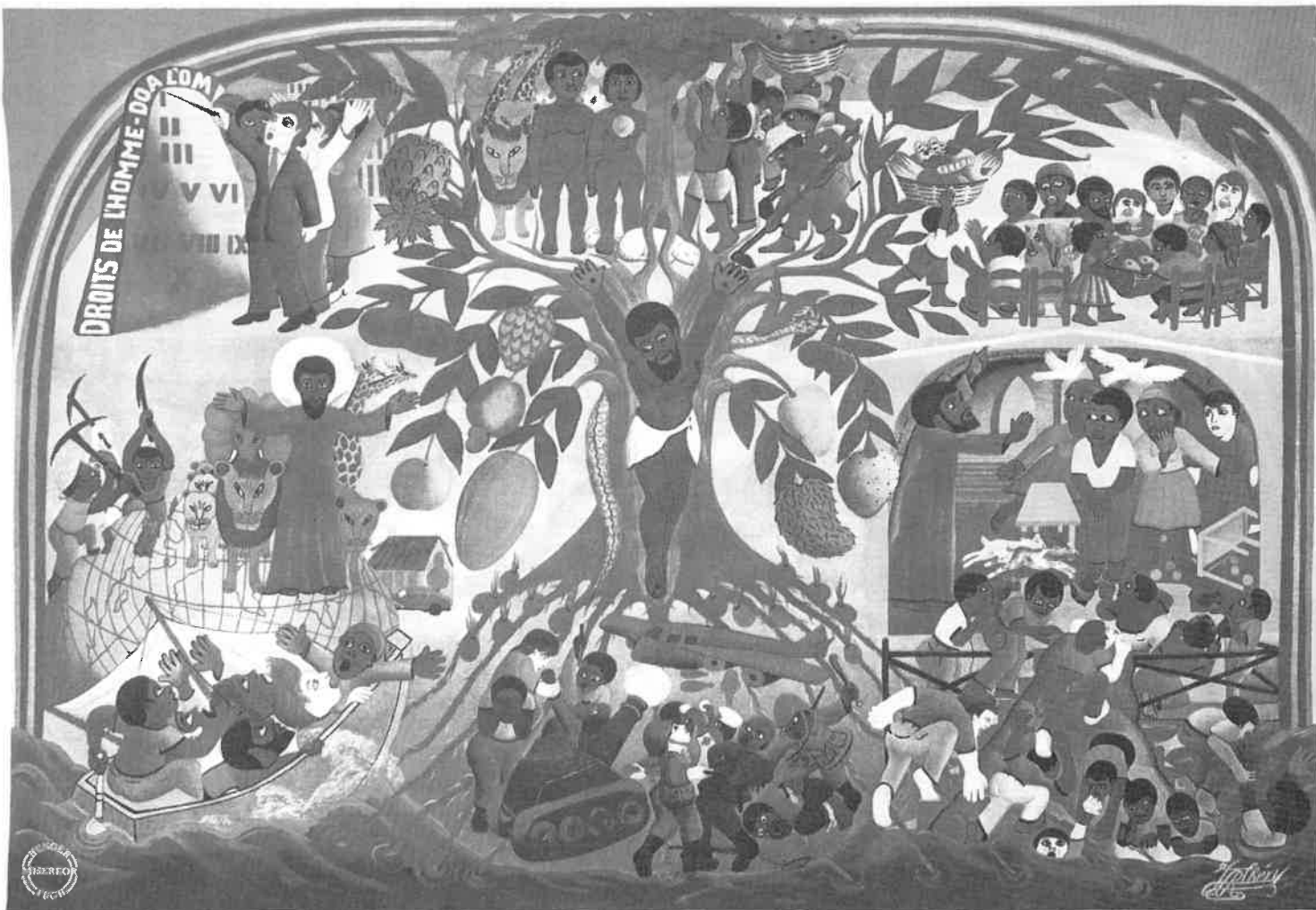
Arbejdshæftet til fastedugen fra Peru

er bearbejdet til brug i børnegrupper og udgivet af Kateketcentralen i impuls-mappen med titlerne: MINGA og HÅBETS VEJ, anmeldt i Kirkens Undervisning nr. 1/1987 side 22.

Fastedugen fra Haiti

er brugt flere gange i dansk sammenhæng.

En gennemgang findes i Oluf Bohns: Kirke og samfund i Latinamerika, Nyt Nordisk Forlag 1988, en anden i det nye studie-hæfte: Lad livet gro, Folkekirkens Nødhjælp og Det økumeniske Fællesråd 1989, og endelig tager Anna Marie Aagaard i sin artikel i bogen: Gudsbegebet, Gad 1985 udgangspunkt i fastedugen. Her skal bringes et par uddrag af hendes artikel: Gudsrigets Gud, Latinamerikansk befrielsesteologi, side 247 og 248:

Fornylig så jeg et stort, malet billedtæppe, et alterbillede fra Haiti, en af de karibiske øer. Dette billedtæppe vil jeg prøve at beskrive, fordi det deler både tolkning af samtiden og teologisk udgangspunkt med den teologi, der slagordsagtigt går under betegnelsen "Latinamerikansk befrielsesteologi".

Tæppet viser en sort mand med hvidt lændeklæde. Han hænger, korsfæstet, med armene udstrakt og fødderne samlet. Men han hænger ikke på et kors, et torturinstrument. Korset er blevet til et stort livstræ med mange grene fulde af grønne blade og store sydlandske frugter: guave, papaya, ananas. Men slangen cirkler i orange-gul hælighed omkring korstræet, hvis lange rødder går helt ned i underverdens vande nederst i billedet. Der nede er "dødsrigets skød", hvor brændinger og bølger truer ved bjergenes rødder og jordens slåer. I dette mørke "dyb midt i havet" (jvf. profeten Jo-

nas Bog. kap. 2) ses omridsene af et bombefly, en ildsprudende tank, og mennesker, der slår løs med gummi-knipler, men også en Røde Kors-assistent. Hvor den kendte ikonografi ofte placerer dødens kranium under korsets fod, har Haiti-maleren under korstræet malet sin tolkning af synden som dødens brod (jvf. 1. Kor. 15,56). Synden, der ødelægger forholdet mellem Gud og mennesker, mellem mennesker indbyrdes og mellem mennesker og naturen, ses således ikke blot manifesteret i forvendte personlige forhold, men også indkapslet eller institutionaliseret i de samfundsstrukturer, der bygges op omkring krig og våbenkapløb på de sultendes og de fattiges bekostning.

De umenneskelige kår, eksemplificeret i krigen og krigens vold, tolkes som udslag af den synd, som engang bragte Guds Kristus på korset og stadig ødelægger vort liv. Til højre og til venstre for dette "dyb midt i havet"

placerer kunstneren dels en flygtningebåd – med Jesus ved en af bådens årer – og dels et mylder af skikkelser, der samtidig forsøger at redde sig selv op af dødens og syndens vande og at forhindre de andre i at nå op ad trapperne til "templets røverkule" med vekselerernes væltede borde og de spredte pengedynger (jvf. Mark. 11, 15-17 par.).

I bunden af de realiteter, som behersker livsvilkårene og den historiske situation i Latinamerika i dag, ser kunstneren "syndens mysterium".

Fastedug fra Haiti, 68x102cm, kr. 100,-. Tysk arbejdshæfte hertil kr. 10,-.

Fastedug fra Peru, 68x102cm, kr. 125,-. Tysk arbejdshæfte hertil kr. 15,-.

Efterår eller

NAZARET

Billedtolkning v/Anne Marie Boile
Nielsen, Hvidovre

"l'Automne ou Nazareth"
af Georges Rouault
Vatikan-museet.

Billedet blev bragt i farver på forsiden
af Kirkens Undervisning nr. 1/89 samt
på idekataloget "Kirkens Dåbsgave".

Ved en første betragtning af billedet er det efterårsstemningen, der gør indtryk. Men ser man nærmere efter, fascineres man af den stilfærdige handling, der er i billedet.

Med byens monumentale huse og måske en synagoge langt tilbage i billedet venter to mødre med deres børn i forgrunden ud for en lang allé af mørke, nøgne træer. En ensom skikkelse kommer dem i møde i alleen. Det er ikke til at sige, om billedet giver sig ud for at være realisme, eller om det vil være fiktion, om billedets handling er et glimt af nutiden eller den er foregået for 2.000 år siden. Måske vil netop denne svingen mellem to dimensioner slå bro over 2 årtusinder?

Nazareth – det må jo være Jesus, der går der!

Han går på vejen, endnu utydelig, men om ikke længe vil de møde ham ansigt til ansigt.

Og det er derfor, de har stillet sig op, disse mødre hver med deres børn: De ønsker brændende at give deres børn mulighed for at møde Jesus. For at de kan tage imod, for at de kan lære ham at kende. Han har gjort så dybt et ind-

tryk på alle: De har hørt, at når han kalder, så forlader mennesker deres arbejde og hverdag og følger ham, de har set, hvordan menneskers liv på hans ord forandres totalt, og de har set, hvordan truede, knækkede og sårbare eksistenser rejser sig igen på hans ord.

Og barnet spørger åbent: Hvem er han, Jesus? For det er barnets art at være nysgerrig, åben og at spørge. Og det er barnets art at møde og modtage uden at slå øjnene ned.

Vil billedet udtrykke, hvad der må være al forkyndelses formål: at den enkelte kommer til at møde Jesus ansigt til ansigt? – og vil det minde os, der formidler og underviser om, at vore anstrengelser bør være rettet herimod og at i disse anstrengelser intet bør skyde sig ind mellem den enkelte og Kristus?

Alle farver i billedet er gyldne efterårsfarver. En utrolig omhu har kunstneren lagt i at skabe dette specielle lys, denne varme glød omkring den beskedne Jesuskikkelse i billedets midte.

Er det solen, der forgylder billedet?

Da er det ikke første gang, Jesus i kunsten knyttes sammen med solen og lyset. Og symbolikken findes også i andre kunstarter, tænk blot på salmen: I østen stiger solen op, –hvis sidste vers sammenfatter, hvad Jesus vidnede om på jorden:

Du soles sol fra Betlehem,
hav tak og lov og pris
for hvert et glimt fra lysets hjem
og fra dit paradys.

Efterårets farver kalder på alvor og vemod, vi forbinder det med frugter og fuldbyrdelse, med modenhed og visdom, afklaring og fuldendelse og endelig med afslutning og afsked.

Det er ligesom om billedets skønne efterårsfarver vil beskrive Jesus ved slutningen af den kontroversielle livsgerning. Han, der selv er vokset op i Nasareth som de børn, vi ser på billedet, men som var noget andet og mere end en tømrersøn, og som måtte se i øjnene, at hans fjender nu stræbte ham efter livet. Han forargede, fordi han ikke tilpassede sig sin samtid og dens strukturer, fordi han gang på gang sprængte de rammer, der var givet for hans tilværelse som menneske.

Var han en profet, én, der udtalte sig på Herrens vegne? Nej, mere end det, – han havde myndighed til at sige: "I har hørt, der er sagt til de gamle..., men jeg siger jer..." Var han en prædikant og mirakelmager? Nej, ikke i den forstand, samtiden kendte til, Jesus helbredte altid på baggrund af personlig bekendelse og et møde: "Din tro har frelst dig". Var han som tidens lovydige og skriftlærde? Nej, han viste i sit liv f.eks. ved sin solidaritet med de sårbare, udstødte og truede, at kærlighedsbudet måtte overordnes de andre bud.

Og nu disse efterårsfarver –skal de forudsige, hvad Jesus senere skulle vise med sin død og opstandelse: at han måtte dø – for at kunne opstå til nyt liv og give frelse og nye muligheder til en skyldtynget menneskehed? "Hvis ikke hvedekornet lægges i jorden og dør, bliver det kun det ene korn, men hvis det dør, bærer det megen frugt." (Joh. 12,24).

Mon ikke det netop er, hvad skikkelsen det efterår i Nazareth har at sige til de sårbare, spørgende og truede eksistenser, som børn og unge er? Jo, der er god grund til at mødrene står der – den dag –det efterår –i Nazareth. Og der er god grund til at vi står der endnu i dag.

Anne Marie Boile Nielsen

HVAD ER ET SYMBOL?

v/Henning Nørhøj, Rønde

I folkeskolens kristendomsundervisning har arbejdet med symboler efterhånden fået en central placering i de kommunale læseplaner. Dette er så også fulgt op af Kaj Mogensen, som i sit undervisningsmateriale til de første skoleår arbejder med en række såkaldte grundsymboler: træet, rejsen, vandet, høsten. I dette undervisningsmateriale gives der en nærmere bestemmelse af begrebet symbol. *Et symbol er et sprogligt og visuelt billede af henvisende karakter.* Denne definition uddybes af Kaj Mogensen i følgende punkter:

1. Symbolet har en dyb, indre sammenhæng med det, som det symboliserer.
2. Symbolet er fællesmenneskeligt. Dvs. det udspringer af erfaringer, som alle gør.
3. Symbolet er flertydigt uden at være vilkårligt. Træet kan f.eks. symbolisere både sammenhæng og udvikling. Vandet kan symbolisere både det livgivende og det ødelæggende.
4. Symbolets funktion er at samle virkeligheden i enkle og anskuelige billeder.
5. Symbolet taler både til fornuft, fantasi og følelser.

Hvad er så dernæst begrundelsen for at arbejde med symboler i kristendomsundervisningen? Svaret er bl.a. at hente i symbolernes karakter af sprog. Nok er det religiøse sprog ikke udelukkende et symbolsprog, men alligevel indgår symbolerne i det religiøse sprogbrug og indgår i de fortællinger, hvor religionen kommer til udtryk. Kaj Mogensen gør selv opmærksom på, at symbolet "livets træ" ikke i sig selv er et religiøst symbol, men når det optræder i skabelsesfortællingen eller på en altertavle, er der tale om et religiøst symbol.

I folkeskolen har symbolundervisningen været en ny vej ind i kristendom-

mens stofområde. Men også i den kirkelige undervisning bruges symboler og billederne mere og mere.

Men lad os kort se på, hvordan symbolet er opfattet og hvordan man har forsøgt at definere det.

En af psykoanalysens opdagelser var, at mennesket forholdt sig til det ubevidste lag i psyken ved at danne symboler. Trangen til symboldannelse var ifølge Sigmund Freud ensbetydende med en fortrængning af grundliggende drifter. De grundliggende drifter og aggressioner kunne ikke accepteres af menneskets over-jeg, dvs. normer og samvittighed, og derfor blev de erstattet af symboler. Freud mente derfor, at symboler i deres væsen måtte være negative. Religionen var en kollektiv tvangsneurose, og de religiøse symboler derfor også udtryk for uforløste og fortrængte ønsker og drifter. Religionen var en illusion, som ville forsvinde i det øjeblik, mennesket fik mod til at erkende sin sande natur. Hos Carl Gustav Jung fik symbolforståelsen en anderledes positiv ud-

formning. For det første var symbolet for Jung ikke entydigt som tegnet og allegorien, men symbolet dækkede over et kompliceret sagsforhold, som lå forud for den sproglige formulering. For det andet er symboler de grundlæggende byggesten i drømme, myter, eventyr og riter.

Ligesom Freud deler Jung psyken i et bevidst og et ubevidst lag. Men Jungs personlighedsmodel er alligevel mere kompliceret end Freuds, hvor Freud skelner mellem i alt 3 lag i personligheden, nemlig over-jeg, jeg'et og det ubevidste, har Jung en "underetage" under Freuds bygning. Jung kalder det "det kollektive ubevidste". I det kollektive ubevidste finder vi menneskehedens fælles arvmasse, motiver, der kendes fra myter og sagn. Jung kalder det arketyperne. Ordet arketype betyder første-type og betegner hos Jung et indre billede, et levende symbol. Sådanne billeder, mener Jung, er en art aflejrings af menneskehedens stadigt gentagne erfaringer. Det er en slags ubevidst erindring el-

BIBELENS

Af Marc Chagall, Christophorus
Verlag

ler instinktivt beredskab for at opleve visse grundsymboler. Man kunne også kalde det en programmering. F.eks. er drømme overraskende ens selv hos mennesker, hvis bevidsthedsindhold er yderst forskellig. Overordentlig mange menneskers drømme byder på sådanne figurer, der ellers kun kendes fra sagn og myter.

Et teologisk symbolbegreb er først og fremmest blevet udformet af den tysk-amerikanske teolog, Paul Tillich. Troens sprog er et symbolsprog, siger Tillich. "Tro som det at være grebet af det, der angår os ubetinget, kender kun symbolets sprog." I denne forståelse af troens sprog som værende identisk med et symbolsprog, ligger også en udvidelse af symbolbegrebet. Selve det bibelske sprog bliver kun et symbolsprog. Skabelse og syndefald, frelse og Guds rige og grundordene i den menneskelige eksistens sådan som tro, håb, kærlighed bliver til symboler. Ordet "Gud" bliver et symbol – men for hvad? Symbolet bliver det, hvorved religionen formidles.

Der er ingen tvivl om, at Tillichs symbolbegreb er blevet for bredt. Religion og religiøst sprog er andet end symboler. Lad os hellere i tilslutning til hovedtanken hos Jung understrege, at *symboler er anskueliggjorte grunderfaringer*. Det er billeder af liv og død, forholdet mellem tilblivelse og ophør. Og netop fordi de menneskelige livsvilkår i grunden er ens, ligner også de billeder, man danner sig i forskellige kulturer, hinanden. Men nok er symbolerne fællesmenneskelige, men de er samtidig præget af de kulturelle og historiske forhold. Modsat Tillichs opfattelse er symbolerne ikke i sig selv religiøst sprog eller religiøse, men de indgår i religiøs sammenhæng, i fortællinger og ritualer. Og en religion bliver derfor uforståelig, hvis man ikke kender de symboler, som den pågældende religion benytter sig af. Man forstår derfor heller ikke kristendommen, hvis man ikke forstår dens symboler.

Bearbejdet til brug ved en uges morgensang på Rønde Højskole og Efter-skole 1988.

Kort indledning

For Chagall, der er født den 7. juli 1887 i en lille hvidrussisk by, Witebsk, har Bibelen altid spillet en central rolle. Som en lærebog slog han op i den både i synagogen og derhjemme, og han lærte at tyde og tolke den. Som en livsform har Bibelen – på bestemte ti-

der af dagen, på sabatten og til fester – opfyldt hans hjerte, hans sind, hans drømme, hans handlinger i en sådan grad, at han måtte beskrive og anskueliggøre sine tanker.

Billedserien "Bibelens Budskab" er en cyklus på 17 billeder, hvoraf vi har udvalgt 5.

Her i bladet kan de desværre kun gives i sort/hvid. Men serien kan købes på Materialecentralen for kr. 300,-. Udgivet på Christophorus Verlag.

1. Menneskets skabelse

tekst: 1. Mos. 1,26-31

Bag mennesket dukker perspektivet om mennesket, menneskeheden op. Komplementærfarverne blå og gul er fremtrædende og heroverfor ligger diagonalen. I diagonalen, den længste linje på billedet, begynder – nederst til højre – mennesket som menneskepar. Herfra tager et uoverskueligt hav af mennesker sit udgangspunkt og drager hen ad diagonalen mod den gyldne glans, hvori nogle mennesker med en bedende gestus allerede synes at have fundet et mål, en mening med tilværelsen.

5. Noah og regnbuen

Tekst: 1. Mos. 9,8-17

Chagall har komponeret billedet således at billedets basis (hvori synsvinklen ligger) udgøres af den synkende, iagttagende Noah. Over ham "hvælver sig" (overgår hele skabelsen) den hemmelighedsfulde bue, et både synligt og ufatteligt symbol på tilstedeværelsen af en for mennesket ikke-opnåelig "anden" verden, Guds verden. Englen, der som en omskrivning for Gud, står oppe i buen, er højst betegnende givet i de to farver, der allerede på det første billede, Skabelsens billede, tydeligt blev defineret som symbol for Guds verden: Det gyldne og det røde.

BUDSKAB

8. Jakobs drøm tekst: 1. Mos. 28,10-15

Dette er et af de billeder, der er holdt i blå, ligesom to andre i denne samling: Jakobs kamp (billede 9) og Moses foran den brændende tornebusk (billede 10). Billedet har en inddeling i store flader: Den højre del går hen over midten mod venstre ligesom et kvadrat i blå, forstærkes i sin virkning

gennem det fremtrædende centrum med den gyldne komplementærfarve, og fra dette centrum går der diagonalt udstrålende linjer ud i kvadratets hjørner.

Og alligevel løber diagonalerne ikke direkte ud i hjørnerne, og den gule farve i centrum flakker. En ventende ro, indhyllet i energi i det klare rum står i kontrast til den urolige højre halvdel af billedet.

Der, på grænsen til det blå rum er Jakob placeret – i rødt. Han er indhyllet i denne blandingsfarve, violet, som opstår af farverne rødt og blå, en violet, som kan opløses i mange forskellige nuancer og betoner. Blandingsfarven violet er ligesom et drømmevirvar, der ikke er til at tyde. Idet grundfarverne er udeladt, falder det violette aldrig til ro. Og former af huse, fugle, pyramideomrids, bjerge, træer er fordelt på den ene flade, der "holdes oppe" af en stige. Omkring denne stige svæver bud. Ja, netop som i en drøm ligger, flyver og styrter "sendebud" af sted – hovedkulds.

6. Abraham og de tre engle

Tekst: 1. Mos. 18,1-8,
evt. frem til v. 15

Dette billede af Abraham får sit særpræg gennem selve den kompositoriske ide. Fremtrædende er der i midten en måltidsscene med tre store engle. Abraham, gæstgiveren, således som han figurerer i den bibelske historie, står foran dem, direkte henvendt til dem. Og dog synes det ikke at være helt klart, om englene er trådt ind i Abrahams verden som gæster, eller om Abraham er rykket ind i Guds verden – så meget opfylder den røde farve hele baggrunden og trækker scenen bort fra den virkelige verden med jord, planter, dyr og redskaber. Billedet kan minde om pagtsmåltidet ved Sinai:

Og Moses, Aron, Nadab og Abihu og halvfjerdsindstyve af Israels ældste steg op og skuede Israels Gud. Under hans fødder var der ligesom safirfliser, som selve himlen i stråleglans. 2. Mos. kap. 24, vers 9 og 10.

10. Moses foran den brændende tornebusk tekst: 2. Mos. 3,1-14

Hvad er det, der fastholder blikket? Er det den hvid-gyldne, store Moses, der knælende og fattet men forskrækket er i et landskab, der er præget af skabelsens farver, og som fremkalder hos betragteren følelser af ærefrygt og hengivenhed? Eller er det den levende, skinnende, trylleagtige farvekreds, der bestemmer billedmidten, farvekredsen over Åbenbarings brændende tornebusk. Herfra kalder

et sendebud med sin armbevægelse på den hidtil ukendte hyrde, Moses, og henviser med den anden arms bevægelse til Israels – gennem alle tider – førende, store hyrde, Moses. Herved trækkes billedmidten, det udsigelige, stærkt tilbage?

Eller er det den gyldent-lysende Moses, der med Tora-tavlerne er blevet til Israels leder, og som leder den mørkeblå flok (de udvalgte), der var truet af havet, ud mod friheden.

Det er lykkedes Chagall i dette billede at give farverne mættet (fyldt) varme, hvor selv det varme er hvidt. Billedelementerne balancerer med et ikke-påtrængende perspektiv, og har en utrolig dybde-skarphed. Billedindholdet angiver himmel og jord som enhed: Gud i Skabelsen, Gud hos mennesker. Og dog bliver der ikke foregøglet nogen hellig verden, for Israel drager op fra vandene og forfølgerne som et truet folk. En lille gruppe, ordnet i rækkefølge, er på vej ifølge de anvisninger, som blev givet til Moses fra Himmelen, en gruppe, som bagfra er beskyttet af en "vidundersky" imod de masser, der, vildt gestikulerende, føler sig overmægtige med deres våben, og som er blevet fanatiske ved tanken om at slå ihjel.

Om BILLED- BETRAGTNING

ved sognepræst Erik Ågård

Artiklen er hentet fra "K-materialet, undervisningsvejledning", MC 85

Illustration fra K-materialet, K 18.
Ingeborg Steinohrt:
Den fortabte søns hjemkomst.
(Kalkstensrelief).

Et af K-materialets kendetegn er en udstrakt anvendelse af billedstof af forskellig art. Ingen af disse billeder er valgt blot som pynt eller brud på tekstsiden. De er enten illustrationer til omgivende tekst eller billeder til billedbetragtning. En del af dem fås også som transparenter eller dias.

Billedbetragtningens-metoden er introduceret af den tyske religionspædagog Liselotte Corbach i dennes bog "Vom Sehen zum Hören. Kunstwerke im Religionsunterricht", Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1965. Herhjemme er metoden præsenteret af Andreas Davidsen i Undervisningsvejledning til Arbejdsbog om Kristendom, Gyldendal 1975 ff. Billedbetragtning er ikke et spørgsmål om kunstforståelse, men om indlevelse. Metodens fordele er mange:

1. Her er en ikke-boglig metode.
2. Her kan alle konfirmander være med.
3. Her røres der ved de dybeste lag i mennesket (jfr. bilag).
4. Her kan der ved identifikation gøres elementære kristne erfaringer, som måske vanskeligt kan opnås i den autentiske situation (jfr. samme bilag).
5. Her kan der gives impulser til konfirmandernes personlige udvikling (jfr. samme bilag).
6. Her får billedet funktion som en art skjold, bag hvilket konfirmanderne kan dække deres egne, dybt personlige tanker og følelser. Det er billedet, der er på dagsordenen, men i virkeligheden konfirmanderne selv.
7. Her er motivation i reglen altid til stede.

Billedbetragtning - hvordan?

Metoden er et stykke holdarbejde: alle konfirmander har samme billede liggende foran sig, og/eller stående på lærredet. Præsten stiller et indledende spørgsmål, f.eks.: Hvad forestiller dette billede?

Konfirmanderne skal selv arbejde med billedet og give svaret, f.eks. i samarbejde med deres sidemænd. Præsten holder sig i baggrunden og giver konfirmanderne god tid til at gå på opdagelse i billedet. Der er ingen grund til, at det skal foregå i stilhed. Efterhånden dukker forskellige detaljer af billedet frem for konfirmanderne, og gjorte iagttagelser bekendtgøres. Eller der stilles spørgsmål til præsten, som så vidt muligt lader spørgsmålene gå tilbage til spørgerne. Præsten kan evt. stille små ikke-ledende spørgsmål om billedet.

Efterhånden begynder billedets detaljer at gå sammen i en helhed, og måske vil man foretrække at standse her. Det er i det hele taget ikke meningen, at billedet systematisk og grundigt skal tømmes for alt dets indhold. Der må meget gerne stå utolkede enkeltheder og synsvinkler tilbage for fantasien.

Men præsten kan også vælge at gå et skridt videre, når billedhelheden er klarlagt, for at finde frem til billedets særlige budskab: Hvad er det så, billedet i virkeligheden vil sige os? Hvilken person i billedet er det, vi skal se os selv i? Hvad er det, billedet vil have os til at gøre? Osv.

Ingen kan på forhånd programmere en billedbetragtning. Den står og falder med konfirmanderne. Hvor meget eller hvor lidt, man skal søge at lade konfirmanderne nå frem til, afgør situationen og sammenhængen. Hold op, mens legen er god, dvs. mens billedet stadig fascinerer.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på anvendelse af billedbetragtning i forsamlinger af voksne: som afslutning på sogneaftener, menighedsmøder, studiekreds-aftener mv.

Bestillingsliste Børne- og familiearbejdet

Maj 1989
Der tages forbehold overfor prisændringer

Boglister m.v.

- ☐ Dåbsoplæringen
- ☐ Ledere i kirkens børnearbejde
- ☐ Ungdomsarbejdet
- ☐ Konfirmationsforberedelsen
- ☐ Oplysning om Film-bibelen
- ☐ Abonnement på
KIRKENS UNDERVISNING
tidsskrift for medarbejdere.
4 årlige numre kr. 100,00
- ☐ Gratis prøvenummer
- ☐ Skolens undervisning
Pris- og bestillingsliste med mate-
rialer til skolens kristendoms-
undervisning.

MC's materialesamlinger/kufferter

- ☐ Bøger til dåbsoplæringen,
kuffert til leje i 14 dg. . kr. 75,00
 - ☐ Ledere i Kirkens Børnearbejde,
kuffert til leje i 14 dg. . kr. 75,00
 - ☐ Ungdomskuffert
leje i 14 dg. kr. 75,00
 - ☐ Konfirmandkuffert
leje i 14 dg. kr. 75,00
- Desuden findes en række kufferter til
brug for skolens undervisning i kri-
stendomsundskab/religion.

Alt på denne liste kan bestilles på:
Materialecentralen
Frederiksberg Allé 10 A
DK-1820 Frederiksberg C.
Tlf. 31 24 92 50.
Giro 9 10 33 25.

Åben mandag til fredag
kl. 10-16.

Sammen med de bestilte varer modta-
ger De en ny bestillingsliste.

Fra Bibelens verden

- ☐ **Min første billedbibel** . kr. 98,00
Bd. 1, GT, L. Galli,
Materialecentralen
- ☐ **Min første billedbibel** . kr. 98,00
Bd. 2, NT, L. Galli,
Materialecentralen
- ☐ **Bibelen for børn
og unge** kr. 120,00
Ill. af Anita Behrendt
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Min første Bibel** . . . kr. 98,00
Arne Munk
Ill. af Lyndon Evans, Sesam
- ☐ **Børnenes Bibelbog** . kr. 138,00
Anne de Vries, Lohse
- ☐ **Bibelske historier
fortalt for børn** kr. 85,00
Morten Pontoppidan,
Gyldendal
- ☐ Med illustrationer af
G. Doré kr. 128,00
- ☐ **Hjemmenes Billed-
bibel** kr. 188,00
Anna Sophie Seidelin
Lademann
- ☐ **De første julegaver,**
pegebog og julekrybbe kr. 30,00
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Jesus i krybben,**
pegebog og julekrybbe kr. 30,00
Det danske Bibelselskab

- ☐ **En konge fødes,**
julefortællingen på vers kr. 20,00
Materialecentralen
- ☐ **Det fortabte får**
- ☐ **Huset på klippen**
- ☐ **Den kostbare perle**
- ☐ **De to sønner**
Fire fortællebøger . . à kr. 28,50
af Nick Butterworth og
Mick Inkpen
Scandinavia
- ☐ **Kattens historie**
- ☐ **Rævens historie**
- ☐ **Musens historie**
- ☐ **Skadens historie**
Fire fortællebøger . . à kr. 58,00
af Nick Butterworth og
Mick Inkpen
Unitas
- ☐ **Småfiskbøger om
dyr fra Bibelen** à kr. 5,00
Børnegudstjenesteforlaget
8 titler
- ☐ **Småfisk-bøger
om Jesus** à kr. 5,00
Børnegudstjenesteforlaget
8 titler
- ☐ **Julefortællingen** . . . kr. 10,00
Minibogsudgave
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Noahs ark** kr. 10,00
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Den fortabte søn** . . . kr. 10,00
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Jesus og stormen** . . . kr. 10,00
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Bibel-Leporellos** . . . kr. 190,00
12 vægfriser, der gengiver
Jesu livshistorie
Marianne Reidel
Sellier Verlag
- ☐ **Lignelsen om
kongesønnens bryllup** . kr. 60,00
Edel og N. E. Steffensen
Materialecentralen
- ☐ **Påskebogen** kr. 18,00
Anita Behrendt
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Manden fra Galilæa** . . kr. 104,00
Paul Leer-Salvesen
Munksgaard

Et udvalg af bøger til DÅBSOPLÆRINGEN

Den kristne børnelærdom for børn i hjem og kirke

Udgivet af Udvalget vedrørende materialer til det kirkelige børnearbejde 1979-88 – 50 kr. pr. hæfte, emneark 8 kr. pr. sæt.

- ☐ **Dåben**
Arne Hansen
- ☐ **Jesus møder mennesker I**
Jens Markussen
- ☐ **Jesus møder mennesker II**
Anne Lise Olesen og Elith Olesen
- ☐ **Vi holder jul**
Allan Ploug Sørensen
- ☐ **Vi holder påske**
Anne Birgitte Villadsen
- ☐ **Skabelsen**
Margrete Auken og Erik A. Nielsen
- ☐ **Vi fejrer pinse**
Gynter Meede
- ☐ **Fadervor**
Helge Lundblad
- ☐ **Mennesker i verden**
Benneth Østergaard Petersen

- ☐ **Med Mette i kirke**
Niels Johansen
Aros, 1987
Fortælling om en pige, der en dag går ind i en tom kirke og kommer i snak med orgel, døbefont, alter osv. kr. 75,00
- ☐ **Min kirkebog**
Engelbert Gross
Niels Steensens Forlag kr. 20,75
- ☐ **Fadervor**
Tegninger af F. E. Williams
Niels Steensens Forlag kr. 24,75
- ☐ **Min ven Jesus**
Tegninger af F. E. Williams
Niels Steensens Forlag kr. 24,75
- ☐ **Liv i kirken**
Kirketjenesten kr. 50,00
- ☐ **Barnet og kirken**
– et debatoplæg udsendt af Kommissionen Børn og Kirke
Haase kr. 33,00
- ☐ **Barnets verden – Kirkens budskab**
Kommissionen Børn og Kirke kr. 148,00
Haase

Materialecentralens serie af mapper med overheadtransparenter med illustrerede salmetekster, så også de helt små kan synge med. Hver mappe indeholder tyve transparenter (8-10 salmer). Gamle og nye »klassikere« fra salmebogen og »Salmer og kirkeviser«:

- ☐ **Stordias til Børnesalmer** kr. 985,00
- ☐ **Stordias til Morgensalmer** kr. 985,00
- ☐ **Højtidsalmer** kr. 985,00
Ill. Merete Gross

Dramatik

- ☐ **Liv og fred** kr. 125,00
– en musical af Per Harling. Dyrene i Noahs Ark funderer over menneskets ødelæggelse af jorden, Gud og livets mening.
MC's dramaserie
- ☐ **Musical om Ruth** . . . kr. 40,00
Sct. Clems kirke, Randers
NBM-audio
- ☐ **Bånd til musical om Ruth** kr. 69,50
NBM-audio
- ☐ **Musical om David** . . kr. 39,50
Sct. Clemens, Randers
NBM-audio
- ☐ **Bånd til musical om David** kr. 49,50
NBM-audio
- ☐ **Musical om Paulus** . . kr. 35,00
Sct. Clemens Kirke, Randers
NBM-audio
- ☐ **Bånd til Musical om Paulus** kr. 44,50
NBM-audio
- ☐ **Påskemusical** kr. 56,00
af Breiner Henriksen m.fl.
MC's dramaserie
- ☐ **Bånd til påskemusical** . kr. 49,50
NBM-audio
- ☐ **Et barn er født os** . . . kr. 15,85
af Fritz Ulrich
Aros

Den kristne børnelærdom for børn i hjem og kirke

– en nutidig indføring i den kristne tro.

GUDS- TJENESTEN

- ☐ **Gudstjeneste også for børn** kr. 175,00
Det kgl. Vajsenhus
- ☐ **Børnegudstjeneste med højmessens grundtræk** . 244,00
Af en arbejdsgruppe på Præstehøjskolen
Aros
- ☐ **Kirke i forandring** . . kr. 50,00
Kirkefondet
- ☐ **Dansk Kristendom** . . kr. 98,80
Ole Jensen
Aros
- ☐ **Salmer og kirkeviser – til brug ved børne- og familiegudstjenesten** . kr. 84,00
Haase
- ☐ **Salmer og kirkeviser – melodibog** kr. 198,00
Haase

Oplæsning

- ☐ **Min kammerat er KRISTEN** kr. 35,00
Ingrid Mielke
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er MUSLIM** kr. 35,00
Henning Fogde
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er JØDE** kr. 35,00
Jens Jørgen Nygaard
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er SIKH** kr. 40,00
Preben Lund
Materialecentralen
- ☐ **Barnet i sivkurven** . . . kr. 65,00
Cecil Bødker
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Flugten fra Farao** . . . kr. 65,00
Cecil Bødker
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Da jorden forsvandt** . . kr. 65,00
Cecil Bødker
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Løven, heksen og garderobeskabet** . . . kr. 68,00
C. S. Lewis
Borgen
Én af i alt 7 'Narniabøger'
- ☐ **Hvor er Gud?** kr. 50,00
Holger Lissner
Aros
- ☐ **Arnold og hans venner** kr. 90,00
Lars Tjalve
Aros
- ☐ **En snakkebog – om Hanne og Henrik** . . kr. 15,00
Hans Verne Lollike
Unitas
- ☐ **En ven** kr. 30,00
Leif Kristiansson
Aros
- ☐ **Fortællinger** kr. 6,00
Helge Lundblad
Materialecentralen
- ☐ **I virkeligheden – antologi** kr. 105,00
Haase
- ☐ **Jeg vil vide noget om døden** kr. 29,00
Antoinette Becker/
Elisabeth Niggemeyer
Haase
- ☐ **Mor, hvor gammel er Gud?** kr. 28,00
Aros
- ☐ **Øen med de grønne appelsiner** kr. 98,00
FDF/FPF

Min kammerat er

Vi vil gerne pege på 4 nye bøger

Pegebøger

Pris: kr. 28,00 pr. stk.

Alle 4 titler samlet, kr. 98,00 frit tils.

- ☐ **Godmorgen**
- ☐ **Mine venner**
- ☐ **Min familie**
- ☐ **Godnat**

Materialecentralen – et religionspædagogisk center

Frederiksberg Allé 10A · 1820 Frederiksberg C. · Telefon 31 24 92 50

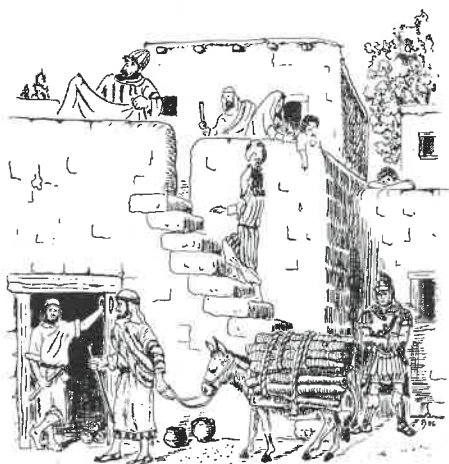
- et religionspædagogisk center

Illustrerende materiale

3 kopimapper

- ☐ Tegneserier, der mangler ord kr. 225,00
 - ☐ I Palæstina på Jesu tid . kr. 325,00
 - ☐ Med Peter og Paulus i Rom kr. 325,00
- Materialecentralen

I PALÆSTINA PÅ JESU TID

MATERIALECENTRALEN

- ☐ Kirkeåret i ord og billeder kr. 52,00
Lis Rechendorff
Gad
- Flonellografserie**
- ☐ Gud har omsorg, I . . . kr. 800,00
- ☐ Gud har omsorg, II . . . kr. 800,00
IKO
- Handlingsplakater**
- ☐ 4 serier à 11 plakater
pr. serie kr. 85,00
NZV/Materialecentralen
- ☐ Kirkeplakat med brikker
på klippeark kr. 15,00
Materialecentralen
- ☐ Ideer til
børnearbejdet, 2 . . . kr. 25,00
Unitas

Materialecentralen vejleder gerne om køb af:

Våbenhusudstilling

– en boghylde med litteratur til dåbsoplæringen sammensat med henblik på forældre og faddere.

Dåbshilsener

Mappe med eksemplarer på »hilsener fra kirken« fra forskellige forlag.

Dåbposer

Mindre udvalg af bøger, beregnet til hjemlån for henholdsvis 4-, 6-, 9- og 12-årige børn, der ønsker at blive døbt.

Håndbogssamling

til medarbejdere i kirkens børne- og ungdomsarbejde.

I åbningstiden kan man bl.a.:

- se udstillingerne
- få pædagogisk rådgivning, også telefonisk
- købe bøger til alle former for kirkelig undervisning også bibler og salmebøger
- leje og købe dias, film og video
- købe AV-materiale samt AV-apparatur
- leje materialesamlinger med udvalg af de nyeste undervisningsmaterialer
- købe vægkort
- købe møbler til undervisningslokaler, våbenhus etc.

Køb undervisningsmaterialer direkte fra MATERIALECENTRALEN
– vi ved hvad der findes og skaffer hvad De vil have.

Andre ønsker bedes anført her:

Materialerne bedes sendt til:

Navn

Evt. Menighedsråd

Adresse

Evt. tlf. nr.

Dette temaindlæg er et oplæg til forkyndelse på årets sommerlejr. Hæftet indeholder forkyndelse til 6 dage. Er der mulighed for at komme til gudstjeneste i den lokale kirke om søndagen, kan I gøre det. Forløbet i ugen lider ikke nogen skade ved, at en morgenandagt falder ud. Det er en god ide at kontakte præsten i god tid og fortælle, at I kommer, hvor mange I er, hvor gamle børnene er mm.

Løven, heksen og garderobeskabet

Materialet bygger på bogen: "Løven, heksen og garderobeskabet." Bogen er skrevet af en engelsk forfatter C. S. Lewis, og udgivet på Borgens forlag i 1982. Den koster omkring 60 kr. i bil-ligbogsudgave og kan i øvrigt lånes på børnebibliotekerne. Får du fat i den ældre udgave af oversættelsen, må du være opmærksom på, at sidehenvisningerne ikke passer.

"Løven, heksen og garderobeskabet" er en spændende fortælling fra eventyrlandet Narnia. Bogen var den første, forfatteren skrev, men det blev siden til en serie med syv bøger om Narnia. Bøgerne følge Narnia fra skabelse – gennem lange og hårde kampe mellem godt og ondt – over undergang til nyskabelse af landet. Seriens hovedfigur er løven Aslan. Aslan er skaber af landet og dets egentlige Herre gennem alle kriser.

"Løven, heksen og garderobeskabet", handler om kampen mod heksens onde regime. Bogen følger kampen over løvens død og opstandelse. Sammen med bogens hovedpersoner gennemlever læseren angsten, håbløshed, klaprende nervøsitet, forventning, fryd og jubel. Bogen er så spændende, at den fængsler både børn og voksne.

"Løven, heksen og garderobeskabet" er en anden måde at fortælle Ny Testamente på. Når man læser om Aslan, hører man faktisk samtidig beretningen om Jesu liv, død og opstandelse. Tanken er, at historien om Narnia og Aslan læses om aftenen, om morgenen arbejder vi med nogle af de stykker fra Ny Testamente, som bogen bygger på. På den måde får vi en ny og spændende tilgang til evangeliet.

Forkyndelse på SOMMERLEJR

Oplæg til forkyndelse på sommerlejren bygget over C. S. Lewis' børneroman, der udkom på Borgens forlag 1982:

LØVEN, HEKSEN og GARDEROBESKABET

Udarbejdet af FDF/FPF's Kristendomsudvalg

Praktiske oplysninger

Før vi går i detaljer med de enkelte dele af materialet, skal der siges lidt generelt. Materialet kan virke meget færdigpakket, men man kan plukke det ud, man ønsker at bruge. Bibelteksterne til de enkelte dage er angivet ved henvisninger til stederne i Ny Testamente. Du kan selv fortælle herudfra eller bruge en børnebibel.

Aftenandagterne

Forslag til aftenandagter:

1. Genfortælling/oplæsning fra: Løven, heksen og garderobeskabet.
2. Aftensang.
3. Bøn. Bønnerne er delvis efter Margareta Melin: "Jeg vil tale med Gud."
4. Fast aftensang.

Når I om aftenen skal læse og genfortælle fra Narniabogen, må I nok sætte 15-20 minutter af til det. Det er spændende fortælling, der godt kan bære, at der bruges lidt tid på den. Vi har foreslået, at der læses ved lejrålet, men det kunne også være en ide at sende de mindste i seng og læse fortællingen som godnathistorie, mens man samler de større børn i pejsekrogen og nyder den spændende fortælling der med dem.

Nogle tips

Da det for en trænet oplæser tager ca. halvandet minut at læse en side højt, er det klart, at I ind imellem må genfortælle en del af historien.

For at genfortælle ordentligt, er du nødt til at have læst hele bogen igenem på forhånd (men den er nu så god, at du ikke kan lade være). Så må du til hver dag vælge ud, hvad der er vigtigst og mest spændende. Har I købt bogen til lejren, kan du jo lave blyantmærker i den til hjælp.

Ved de enkelte dage er der nogle tips om, hvor meget, der skal læses og genfortælles. Der er ligeledes foreslået sange og bønner.

Morgenandagterne

Programmet for den enkelte dag er lagt i en ret fast ramme:

1. Morgensalme.
2. Trosbekendelsen i kor.
3. Dagens tekst oplæses eller genfortælles af en leder.
4. Salme eller sang.
5. Der sammenlignes med fortællingen fra narniabogen.
6. Alle går ud i mindre grupper og forbereder ting til næste del af andagten. Der sættes 10-15 min. af til dette.
7. Salme eller sang.
8. Vi viser hinanden, hvad vi har forberedt i grupperne. Den leder, der står for dagens andagt, kan evt. prøve at knytte tingene sammen.
9. Børnene fra bønnegruppen beder deres bøn, og alle beder Fadervor i kor.
10. Salme eller sang.

Aktiviteterne

Aktiviteterne i det følgende er ikke i sig selv væsentlige. De skal blot skabe en situation, hvor børnene giver udtryk for, hvad de har hørt. Her har lederen mulighed for at få en snak med dem om historien, og engageres i morgenandagts forløb. Det betyder alt-

så ikke noget særligt, at Søren ikke har fået lavet en tegning og Denis ikke nogen lerfigur, hvis de i stedet får snakket om noget, der er væsentligere!

Børnene kan inddeles i faste grupper for hele ugen. Grupperne skal i løbet af ugen prøve alle de forskellige aktiviteter.

I grupperne kan man bruge 10-15 min. De bør nok ikke være på mere end 8 deltagere. Morgensamtalens aktiviteter kan blive en af dagens hyggestunder og må så gerne tage lidt tid.

Når I skal fremlægge aktiviteterne for hinanden, er det en god ide at lade grupperne komme i samme rækkefølge hver dag.

- Tegne og lergruppen
- drama og musikgruppen
- bønnegruppen, som er nævnt ovenfor
- snakkegruppen behøver ikke at fremlægge noget.

Tegnegruppe

Brug små og overskuelige stykker papir og gerne stærke fedtfarver. Det vil gøre det nemt og overskueligt at få lavet en tegning. Lad børnene tegne både fra Narnia og fra den bibelske fortælling. Når tegningerne vises, kan nogle af børnene fortælle, hvad de har tegnet. I løbet af ugen kan man fylde en væg med tegninger.

Materialer: A5 papir, farver.

Musikgruppen

Gruppen kan laves efter musikalske evner – men skal altså være med musik i! Lav evt. et lille vers selv på en melodi, som I kender. Eller lav nogle enkle rasleinstrumenter (køkkenets og materialerummets dimser kan bruges på det utroligste) og spil til en kendt salme/sang.

Materialer: Sangtekster, rasleinstrumenter.

Lergruppen

Giv hvert barn en lille klump ler. Lad børnene lave en flad plade af ler og sæt figuren på den som et relief. De kan også lave en enkelt figur fra Narnia eller bibelfortællingen. Figurene vises og forklares af en eller flere fra holdet og udstilles resten af ugen.

Materialer: Ler mv.

Dramagruppen

Der laves et lille og meget enkelt dra-

ma over dagens bibeltekst. Dette kan tilpasses aldersklassen. Er der store børn med, kan man godt lade dem have nogle replikker, men dramaet kan blive ligeså godt, hvis lederen læser eller genfortæller historien, mens nogle børn mimer til. Er der nogle, der ikke vil frem i forreste række, er der altid brug for statister.

Det vil være en god ide at have noget udklædningstøj med og måske sminkefarver. Tøjet kan være et par herrejakkert, forklæder, tæpper (til kapper) og hatte.

Materialer: Sminkefarver, udklædningstøj.

Snakkegruppen

Det kan være meget svært at snakke om "det med Gud og os" på en naturlig måde. Vi kommer tit til at lægge nogle bestemte svar i munden på børn. Men prøv alligevel! I kan jo snakke om Jesus-historierne og Narnia-historierne. Hvad sker der, og hvad oplever personerne? Og hvordan ligner personerne hinanden?

Materialer: Ingen.

Bønnegruppen

Denne gruppe skal hver dag lave en bøn, der sammen med Fadervor bedes ved morgenandagtens afslutning. Herved opnås en glimrende mulighed for at snakke om, hvad bøn er, og hvordan man selv kan bede. Her er et forslag til, hvordan du kan lave en bøn:

1. Adresse (Hvem beder vi til?)
Det kan være: Hej Gud... Kære Gud... Kære Himmelske Far... Du vor Skaber og Herre... eller en ide fra gruppen.

2. Hoveddelen. (Tak for...)
En bøn bør ikke bare være tiggeri om noget. En kristen bøn er først og fremmest taksigelse og må gerne handle om, hvad man er glad for.

3. Hoveddelen. (Vi ber dig for...)
Læg mærke til, at der ikke stod om! En bøn er udtryk for ansvar og omsorg. Dem vi føler ansvar for og holder af, ber vi Gud passe på.

4. Hoveddelen. (Vi ber dig om...)
Her kom den så! Og her har alle vore ønsker og drømme plads: Godt vejr, gode kammerater, solskin, fred, glæde osv. Her kan fantasien frit boltre sig.

Lørdag aften

"Løven, heksen og garderobeskabet" (L.H.G.) side 11-31 midtpå.

Afsnit 1: Kan hurtigt sammenfattes: De fire børn er på landet hos en gammel professor. En dag, da de leger skjul, gemmer Lucy sig i et stort garderobeskab. Gennem det kommer hun ud i en skov, og kommer forbi en lygtepæl midt i skoven. Det sner. Hun træffer faunen Tumnus.

Afsnit 2: Også hurtigt genfortalt: Lucy går med hr. Tumnus hjem og drikker te og hygger sig. SIDE 25 OG 26 LÆSES. Lucy finder tilbage til garderobeskabet.

Afsnit 3: SIDE 29 TIL 31 MIDTPÅ LÆSES. Derefter venter historien til i morgen.

Aftenbøn

Kære Gud!

Vi har lige hørt om Lucy i historien.

Hun vidste noget spændende, men ingen ville høre på hende. Somme tider har vi det li'sådan: Vi ved en hemmelighed, kender noget godt og det bruser i maven af spænding og glæde.

Men ingen gider høre efter, der er ingen at dele det med ingen vil være glade med os. Det er surt.

Gud, tak for en dejlig dag. Vi har haft det rart, leget og sunget.

Tilgiv os, når vi tit tænker kun på os selv.

Hjælp os til at dele det gode med hinanden, så vi hører på de andre, deler med dem, er kærlige.

Hjælp de syge, de ensomme, alle, som er kede af det.

Luk vore øjne op, så vi kan se, hvordan vi kan hjælpe.

Fader vor...

SØNDAG

Søndag morgen

Forslag til salmer:

I østen stiger. DDS nr. 696.

Gabriel sendtes af Gud. Sl. & Ki. nr. 34.

Guds kærlighed. Sl. & Ki. nr. 74.

Bibeltekst om Maria bebudelse: Lukas 1,26-38.

1. Maria bebudelse

Det var noget helt fantastisk, Maria oplevede, da hun fik besøg af Gabriel. Tænk at få besøg af en engel. Det var vist ellers noget, der kun skete i eventyr. Da englen var væk, og Maria skulle tænke på, hvad der var sket, var hun helt forstumlet. Hvordan skulle hun nogensinde forklare dette for andre? Og hvem ville tro på sådan en historie?

– Der var jo det med barnet. Maria var blevet gravid – alle ville snart kunne se, det passede – men der var nok ikke mange, der ville tro på, hvordan det var gået til. Man ville sige: Det er nok Josef. Det var grimt og uretfærdigt. Maria vidste jo selv alt om, hvordan det var gået til. Og Josef – mon han ville sluge den forklaring? Det her

var aldrig sket før. Det kunne slet ikke lade sig gøre, og det vidste alle.

Det må have gjort ondt inde i Maria. Hvem ville tro på det? Hvis vi tænker på Lucy i historien fra i går – så har hun nok haft det næsten ligesom Maria. Hun havde været i Narnia – og var helt sikker på at det passede – men der var ingen, der ville tro på hende. De var begge helt sammenkrympede og triste indeni. Rynkede i hjerterne som alt for gamle æbler af at være helt alene om deres viden.

Søndag aften

L.H.G.: side 31 midtpå til 84.

Resten af *afsnit 3* og *afsnit 4* genfortæles grundigt. Edmund følger efter Lucy ind i garderobeskabet og træffer Narnias dronning. Han spiser dronningens chokolade og kommer på heksens side. SIDE 41 OG 42 LÆSES.

Afsnit 5: Edmund nægter at have været i Narnia. Resten gennemgås hurtigt.

Afsnit 6: Børnene kommer til Narnia. Edmund afsløres. Tumnus er arresteret af dronningen. Børnene følger rødkælken.

Afsnit 7: Fortælles hurtigt: Børnene træffer Bæveren og hans familie.

Afsnit 8: Genfortælles grundigt. Børnene hører om Aslan. Fortæl om spådommen på side 78. Edmund sniger sig bort for at forråde sine søskende til heksen.

Aftenbøn

Kære Gud!

Somme tider er vi li'som Edmund – rigtigt ondskabsfulde og drillesyge

ødelægger de andres glæde.

Vi tror, at vi selv bli'r større, når vi gør de andre små.

Gud, hjælp os!

Det er jo ikke sådan, vi vil være, men vi bli'r det bare.

Tilgiv os, Gud, tilgiv!

Du holder jo af os, altid,

selv når vi er helt kolde og onde indeni.

Vend vores hårde sind om, og lad os være dine børn.

Tak for i dag, Gud, tak for hele dagen.

Og bevar os hos dig.

Fadervor...

MANDAG

Mandag morgen

Salmeforslag:

Op al den ting. DDS nr. 12.

Dejlig er den himmel blå. DDS nr. 113.

Tak, Gud, for denne lyse morgen. Sl. & Ki. nr. 11.

Bibeltekst om Herodes: Mattæus 2, 1-18.

2. Herodes' ondskab

Herodes var en mægtig mand. Han var konge og havde masser af magt. Han elskede denne magt. Men en dag kom så disse fremmede vismænd og ville tilbede den ny hersker.

"En nyfødt konge" – Herodes fnøs. Han var hvidglødende af raseri. Nej, hvor var han arrig. Men han var også snu. Han sagde ikke noget om sin vrede til de tre gæster, derimod sagde han: "Næh! er det sandt? Fortæl mig endelig noget mere om ham – så jeg også selv kan komme hen og tilbede ham."

Han sagde det ikke – men han havde allerede bestemt sig for at slå barnet ihjel, når han fandt det. Der var ikke andre, der skulle have lov til at bestemme i hans land. Så kunne de kloge gæster sige lige hvad de ville. Herodes ville gøre hvad som helst for at blive ved med at være konge – skidt med alle de andre.

Da Edmund havde mødt heksen, og hun havde lovet, at hun ville gøre ham til prins i Narnia, var han helt opslugt af dette løfte. Han skulle være prins. Siden ville han være konge. Der var ingen grund til at dele herlighederne med de andre.

For at blive konge løj Edmund, han drillede og hånede Lucy og gjorde hende ulykkelig. Da Peter og Susan opdagede hans løgne og skældte ham ud, lovede han sig selv, at han nok skulle få ram på dem. Han skulle nok få hævn.

Da Herodes opdagede, at hans fornemme gæster havde snydt ham, blev han så arrig, at han dræbte en masse småbørn for derved at få ram på Jesus. Det var hans hævn.

Mandag aften

L.H.G.: side 85-114.

Afsnit 9: Edmund vil hævne sig i forhold til sine søskende og går til heksen.

Afsnit 10: Fortryllelsen svækkes. Kan fortælles hurtigt, LÆS DOG SIDE 102 OG 103 om børnenes møde med Julemanden.

Afsnit 11: Heksen viser sin sande natur over for Edmund. Aslans nærvær bliver varslet af julen og forårets komme.

Aftenbøn

Vi læste lige sammen, hvordan det var vinter i Narnia.

En kold og mørk vinter uden ende. Alligevel håbede de på forår.

Et forår, hvor isen ville smelte.

Den onde heks skulle ikke bestemme mere,

men fred og glæde skulle herske i landet.

Ingen behøvede at være bange mere.

Gud, lad dit rige komme til os.

Din vilje sker,

når vi elsker hinanden,

når den stærke forsvarer den svage når den, som har, vil dele.

Det er din vilje, som sker,

når vi ikke mere tænker på os selv.

Dit rige er midt iblandt os,

når vi takker dig for alt godt,

når vi stoler på dig,

selv om livet er hårdt.

Gud, send dit rige til os

i dag og alle dage!

Fadervor...

TIRSDAG

Tirsdag morgen

Salmeforslag:

Morgenstund har guld i mund. DDS nr. 698.

Nu rinder solen op. DDS nr. 690.

Op al den ting. DDS nr. 12.

Bibeltekst om Johannes Døber: Markus 1,2-11.

Profetierne og Johannes Døber

Johannes Døber var i familie med Jesus. Hans far var præst, og han havde altid ønsket sig en søn. Det fik han først, da han og Johannes' mor var så gamle, at det ikke mere skulle kunne lade sig gøre.

Da sagde Gud en dag til Johannes' far Zakarias: "Din kone skal føde jer en søn. Han skal hedde Johannes, og hans opgave skal være at fortælle om Jesus, der skal komme".

Det havde Gud bestemt, før Johannes blev født.

Da Johannes blev voksen, gik han ud i ørkenen og begyndte at prædike. Han fortalte om Guds rige, der snart skulle komme. Mange kom og lyttede til ham. De blev tryllebundne af det, han sagde, men når nogen spurgte ham, om han var den konge, profeter-

ne talte om, sagde han: "Nej, men der kommer snart en, der er meget større end jeg. Han er Messias, den konge man har ventet på i flere hundrede år. Min opgave er at fortælle jer, at han snart kommer."

Folk undrede sig. De kendte de gamle fortællinger og længtes efter, de skulle gå i opfyldelse.

Da Lucy og de andre børn kom til Narnia og mødte familien Bæver, skete der noget lignende. Bæverne og deres venner kendte de gamle sagn og spådomme om løven Aslan. Han skulle komme og redde landet fra den onde heks. De længtes efter, at disse sagn skulle gå i opfyldelse.

Sammen med julen og forårets komme var børnene et tegn på, at Aslan var på vej for at kæmpe mod heksen.

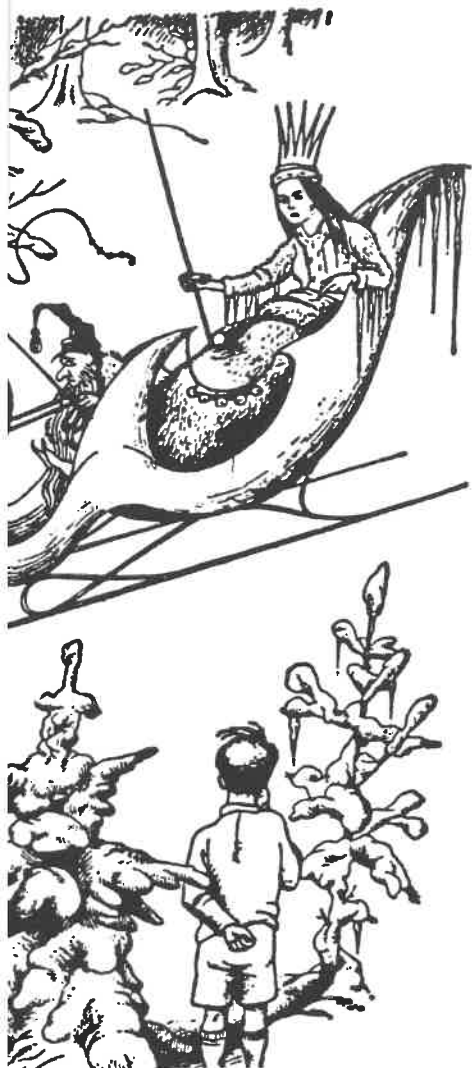
Tirsdag aften

L.H.G.: side 115-132.

Afsnit 12: Børnene møder Aslan og hans hær. Peter dræber ulven.

Afsnit 13: Heksen vil dræbe Edmund, men standses af Aslan. SIDE 124-134 LÆSES.

ONSDAG

Onsdag morgen

Salmeforslag:

I østen stiger solen op. DDS nr. 696.

Det var en søndag. Sl. & Ki. nr. 58.

Vi må takke. Sl. & Ki. nr. 4.

Tak, Gud, for denne lyse morgen. Sl. & Ki. nr. 12.

Bibeltekst om Judas' forræderi: Mat-tæus 26, 14-29.

Judas' forræderi

Det var torsdag aften. Jesus og hans venner var samlet til middag for at fejre påskefesten. Det var en fantastisk modtagelse, Jesus havde fået, da han kom til Jerusalem.

Mens de lå og spiste, sagde Jesus: "Der er en af jer, der vil forråde mig i nat." Alle hans venner blev forvirrede:

"Hvad mener han med det?"

"Du mener vel ikke mig?"

"Det ville jeg aldrig kunne gøre!"

Men Judas følte sig ramt. Planen var lagt. Han havde fået pengene. Nu sad han der i flokken, men var alligevel udenfor. Han følte sig rigtig lusset og alene.

Og Jesus vidste åbenbart det hele. Hvor var Judas dog led ved sig selv. Men samtidig tænkte han også, at det var for sent at ændre noget nu. Han havde bestemt, hvad han ville gøre.

Det var sikkert ikke hans mening, at nogen skulle slås ihjel. Judas var bare så skuffet over Jesus. Han var slet ikke den helt, som Judas havde regnet med. Den aften da Edmund sad ved bordet hos familien Bæver, havde han det sikkert ligeså skidt som Judas. Ked af det, led ved sig selv, og med en væmmelig fornemmelse af at blive holdt udenfor.

"De andre afskyr og foragter mig,"

tænkte Edmund. "Men jeg skal vise dem!" Derfor gik han til heksen. Han ville egentlig gerne have vendt om og sagt undskyld, men det kunne han alligevel ikke. Han var fanget af sin beslutning.

Sådan havde Edmund det, da han gik til heksens slot, og sådan havde Judas det, da han gik hen for at forråde Jesus.

Onsdag aften

L. H. G.: side 133-142.

Afsnit 14: LÆSES: Om Aslan der bliver dræbt i Edmunds sted.

Aftenbøn

Kære Gud!

Vi hørte, hvordan Aslan, den gode løve, blev slået ihjel.

Han var så stærk og god.

Derfor dræbte heksen ham med sin stenkniv.

Det var ondt og uretfærdigt.

Gud, vi har hørt om din søn, Jesus.

Han var den bedste, der nogensinde har levet.

Men han døde også en ond og hård død alene på et kors.

Gud, du kender alt det onde, som sker.

Vi tror, at du er den stærkeste, fordi, du har mest kærlighed.

Du er også med os, når det onde rammer os.

Vær du hos alle, der har det svært og lider ondt, her og alle steder.

Fadervor...

Aftenbøn

Kære Gud!

Vi tænker på Edmund.

Han var helt fortabt som heksens fange.

Dømt til døden, bange og alene, indtil Aslan reddede ham.

Gud, når alt går galt for os, og vi er små og bange.

Vil du være hos os.

Vi stoler på dig, Gud!

Dagen er forbi, og vi skal hver til sit for at sove.

Tak for denne dag, og for alt hvad vi fik lov til at opleve.

Vil du passe på os i nat

– på dem, vi holder af og på vore kammerater.

Tak for i dag og god nat.

Fadervor...

TORSDDAG

Torsdag morgen

Salmeforslag:

Se, nu stiger solen af havets skød. DDS nr. 700.

Hvorfor blev Jesus slået ihjel. Sl. & Ki. nr. 61.

Gør mig til redskab. Sl. & Ki. nr. 103.

Bibeltekst om korsfæstelsen: Johannes 19, 1.30.

Korsfæstelsen

Fortællingen om Aslan, der blev dræbt af heksen og alle hendes uhyggelige tilhængere, ligner beretningen om Jesus, der bliver korsfæstet.

Aslan var uskyldig, men valgte at dø for at redde Edmund - forræderen. Det var bestemt ikke nogen blid medfart, han fik ved stebordet. Han blev hånet, pint, plaget, spyttet på og til sidst slået ihjel.

Det var en frygtelig nat for Lucy og Susan der ved stebordet. Ligesom det blev en frygtelig nat for Jesu venner. Det var ikke til at forstå, at Aslan skulle dø for noget, Edmund havde gjort - bare for at stille kejserens store trolddom tilfreds. Var det virkeligt nødvendigt frivilligt at lade sig slå ihjel? Aslan vidste, at der ikke var nogen vej udenom. Det samme vidste Jesus, hans venner kunne ikke forstå det. Nu gik alt så godt, og så lod han sig blot slå ihjel uden at gøre modstand. Men Jesus vidste, at det var nødvendigt. Ligesom Aslan måtte dø for at redde Edmund, måtte Jesus slås ihjel for at redde alle mennesker.

Torsdag aften

L. H. G.: side 143-152.

Afsnit 15: LÆSES: Om Aslan, der bliver levende igen.

Aftenbøn

Kære Gud!

Aslan var død,
men blev levende igen.

Døden kunne ikke holde ham
nede.

Alle blev glade - på nær heksen.

Det er en god historie!

Gud, vi har hørt om din søn Jesus.

Han døde rigtigt,
men klarede sig ud af graven
og blev levende igen.

Han var den stærkeste,
stærkere end døden.

Ham tror vi på!

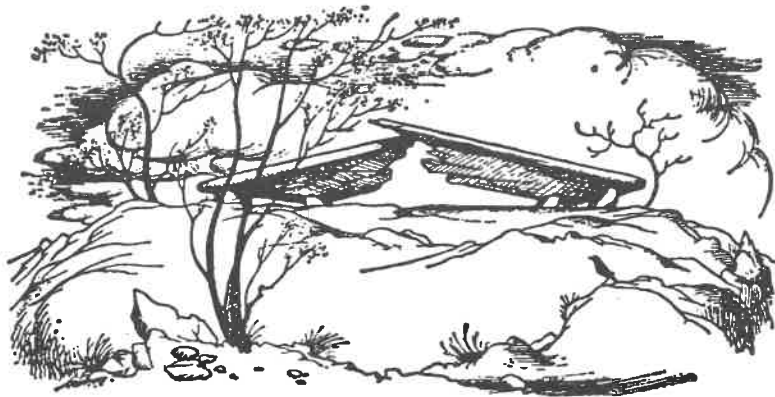
Bliv hos os Gud,
i nattens timer.

Våg over os, når vi sover,
og fyld os med nye kræfter
så vi vågner raske og friske.

Tak for den nye dag
der kommer i morgen.

Hjælp os til at passe godt på den.

Fadervor...

FREDAG

Fredag morgen

Salmeforslag:

Nu rinder solen op. DDS nr. 690.

Krist stod op af døde. DDS nr. 190.

Dansens Herre. Sl. & Ki. nr. 64.

Dine hænder er fulde af blomster. Sl. & Ki. nr. 63.

Bibeltekst om opstandelsen:

Johannes 20, 1-18.

6. Opstandelsen

Sikke en søndag morgen. Kvindernes humør må have slået nogle kolbøtter. Nu kunne man da ikke regne med noget mere! Jesus var død. Fredag og lørdag havde været de værste dage nogensinde. Håbløst og sort var det alt sammen. Hvad skulle de nu stille op med sig selv. Det var jo ikke bare en ven der var død. Det var ham, der havde givet hele deres liv mening. Han var ikke blot blevet pint, hånet og slået ihjel, men nu var hans lig også blevet stjålet. Da Maria grædende står og kigger på den tomme grav, får hun sit næste chok. Jesus kalder på hende, hun genkender ham, han er stået op fra de døde!

Sikken kolbøtte - Strålende af glæde styrter hun tilbage til vennerne med nyheden.

I Narnia havde Susan og Lucy også haft en frygtelig nat. Aslan var død. Alt det, der skulle til at ske, var gået i stykker. Aslan var endelig kommet, og så var han blevet slået ihjel på den mest beskidte måde. De to piger var helt ødelagte. Da de vendte tilbage til stebordet, havde de ikke kræfter til at græde mere.

Og så fik de deres næste chok. Stebordet var gået midt over og Aslan var forsvundet. Frygteligt - ikke engang liget kunne heksen og hendes onde håndlangere lade være i fred. Børne-

ne kunne ikke klare mere.

Men pludselig var alt forandret - Aslan var der igen, levende, med manke og det hele. Den triste morgen blev med et til en jublende leg. Livet var igen værd at leve.

Fredag aften

L. H. G.: side 153-172 LÆSES.

Afsnit 16: Aslan gør de forstenede væsener levende med sin ånde. Heksen besejres.

Afsnit 17: Børnene bliver konger og dronninger af Narnia. Til slut vender de tilbage til deres hverdag.

(Dog kunne det overvejes at gemme sidste afsnit til lørdag morgen).

Aftenbøn

Kære Gud!

Vi hørte om de dyr,
som heksen havde gjort til sten.

De var kolde og stive,
men Aslan pustede på dem,
så de blev levende, varme og glade,
fri fra heksens onde trolddom.

Gud, gør du li'sådan med os!
Pust du på os med din Hellige Ånd,
gør os levende og glade,
befriede fra al ondskab,
åbne for din kærlighed.

Vi beder dig, Gud.

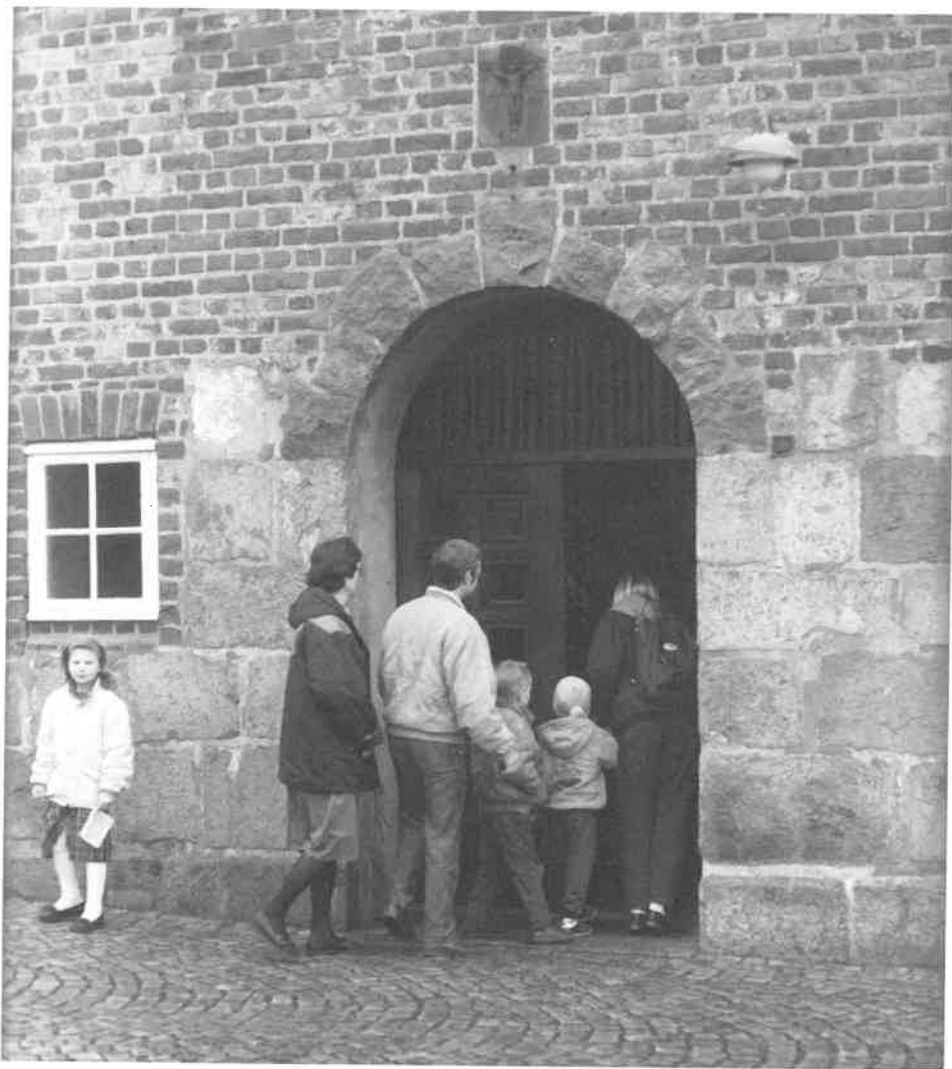
Du kan gøre det!

Kære Gud, sommerlejren er slut,
og vi skal drage hjem.

Hjælp os, så alt det gode,
vi har oplevet,
og alt, hvad vi har hørt om dig,
ikke bare smuldrer hen,
men at vi må tage det med hjem
inden i os.

Så kan det lyse og varme os
alle dage.

Fadervor...

Børnegudstjeneste i Toftlund Kirke

MIDFASTE SØNDAG

Bespisningen i ørkenen, Johs. 6, 1-15

ved Gerda Melchiorson,
Toftlund

fotos: Lars Peter Melchiorson

I Toftlund sogn har der i en årrække været afholdt en årlig børnegudstjeneste. Denne bliver forberedt i børnehaverne og i skolernes mindste klasser samt i de frivillige, kirkelige børne- og ungdomsorganisationer en måneds tid forud.

Som ny præst i sognet var forberedelsen og gennemførelsen af den første børnegudstjeneste en stor oplevelse, fordi gudstjenesten blev bakket kraftigt op af de mange forskellige børnegrupper i sognet.

Forberedelsen.

Omkring en måneds tid før børnegudstjenesten samles repræsentanter fra børnehaverne, indskolingsklasserne, FDF/FPF, søndagsskolen, legestuen, dagplejen samt kirkesangeren og organisten til et planlægningsmøde hos sognepræsten. Til stede er også en tegner, der kan lave billeder til flonellograf.

Her gennemgås teksten og man drøfter hvilke billeder, der kan laves ud fra denne.

Der bestemmes salmer, således at både nye og gamle salmer tilgodeses. I de følgende uger bliver der rundt omkring i børnegrupperne øvet flittigt på salmerne, (de nye salmer er blevet spillet over på bånd til dem, der øn-

sker det), og børnene tegner flotte plakater, der hænges op i alle byens forretninger. De forskellige børnegrupper har hver deres antal, de skal sørge for.

På selve dagen for gudstjenestens afholdelse skal alle børn nok sørge for at minde deres forældre om den gudstjeneste, de med forventning har set frem til i forberedelsesfasen. Alle børnene kender da salmerne og stort set også teksten, men genkendelsens glæde er uvurderlig i den alder.

Gudstjenestens opbygning.

Vi holder børnegudstjeneste på højemmens plads og da vi bruger det lille forslag til alterbog, er det oplagt at bruge den gammeltestamentlige beretning i starten af gudstjenesten. Det er beretningen om, hvordan Gud sender mad til Moses og israelitterne i ørkenen. Teksten kan enten genfortæles eller læses op fra f.eks. Morten Pontoppidans: Bibelske historier for børn.

Præludium

Indgangsbøn ved en konfirmand.

1. salme: "Tak, Gud, for hver en nyfødt morgen" (Salmer, nr. 6). Kollekt. Oplæsning eller genfortælling af 2. Mos. 16.
2. salme: "Til himlene rækker din miskundhed, Gud" (DDS 26). Trosbekendelsen siges i kor.
3. salme: "Op al den ting, som Gud har gjort" (DDS 12).
4. salme: "Ingen er så tryk i fare" (DDS 44). 2 salmer synges, mens kirketjeneren, ifølge sønderjysk skik, går rundt med klingpungen. Da der er mange børn, tager det temmelig lang tid. Pengene går til et i forvejen annonceret formål. Her er det DMS' projekt "hjertebørn". Præsten fortæller fra prædikestolen om bespisningsunderret. På en flonellograf, der kan ses over hele kirken, sættes løbende figurer op. Fadervor bedes i kor.
5. salme: "Jeg har få't hænder at klappe med" (Salmer & Kirkeviser 84). Kollekt og velsignelse.
6. salme: "Hvem har skabt den varme sol" (Salmer & Kirkeviser 89). Udgangsbøn ved en konfirmand. Postludium.

NB: Vi har orgelakkompagnement til alle salmer.

Stikord til børneprædiken om bespisningsunderet.

Nu skal vi kigge på billedet. Der har vi Jesus i midten sammen med nogle af sine disciple. Det var dem, der fulgte Jesus og som han underviste, man kan kalde dem hans elever og hans gode venner. De fulgte ham overalt, der var tolv i det hele. Kan I se søen og den lille båd langt ude i baggrunden? I den lille båd er Jesus og hans disciple roet over søen for at komme væk fra folkeskaren. Der var altid en masse mennesker omkring Jesus, for han fortalte dem mange ting om Gud og han lagde sin hånd på de syge, så de blev raske. Derfor var der altid mange mennesker omkring ham, de ville se mere og høre mere. Nu er Jesus så roet over søen sammen med sine disciple, og er gået op i bjergene for at være alene, og sammen med sine disciple snakke om Gud og bede til ham.

Men det får de ikke lov til ret længe – for nu begynder der at dukke folk op – de myldrer frem i bjergene... Alle dem, som Jesus har stået og talt til på den anden side af søen, de er nu gået til fods uden om søen og op i bjergene for at se mere og høre mere. Måske vil Jesus gøre nogle flere syge folk raske og fortælle nogle flere vidunderlige ting om Guds rige.

...Se, hvor de myldrer frem. De bageste må strække hals for at se ham. Og så vender Jesus sig om, og får øje på alle de mange mennesker. Og han slår forundret og måske også lidt forskrækket ud med armene og siger til Filip, der står lige ved siden af en af hans disciple – "Hvor skal vi købe mad til alle de mennesker, så de alle sammen kan få noget at spise? Jesus vidste egentlig godt, hvad han ville gøre, men han ville lige høre, om Filip havde et godt forslag, eller om han kunne regne ud, hvad Jesus ville. "Jeg ved det ikke", siger Filip, "de småpenge, vi har, slår ikke til til mad til så mange."

Men imens er der en af de andre disciple, Andreas, der har kigget sig lidt omkring og han har fundet en lille dreng, der har taget madkurv med. "Se her," siger han, "her er en lille dreng, der har en kurv med fem brød og to fisk – men hvad er det til så mange? Det slår jo slet ikke til til så mange munde!" For de var omkring 5000 mennesker (mange flere end vi er her, selv om vi er mange).

Men den lille dreng ville godt dele med de andre, og så tog Jesus brød fra hans kurv og takkede Gud og velsignede brødene. Vi kan godt sige, at han bad bordbøn: "Tak, kære far", har han sikkert sagt, "tak for at vi får mad hver dag, så vi aldrig skal sulte."

Og da han havde sagt det, delte han ud og hans disciple hjalp ham. De gik rundt til alle de 5000 mennesker og delte ud, og de fik alle sammen og disciplene kunne blive ved med at dele ud, deres kurve blev aldrig tomme. Tværtimod – da de var færdige med at dele ud, og alle var mætte, sagde Jesus: "Nu må I godt samle alt det sammen, som er levnet, for at ingenting skal gå til spilde." Og så samlede disciplene 12 kurve sammen af alle de levninger, der var. 12 kurve fulde af brød og fisk! I kan tro folk blev begejstrede. "Han skal være vores konge", råbte de, "så skal vi aldrig sulte mere." Sikke en konge at have.

Men Jesus ville ikke være deres konge på den måde, så derfor trak han sig tilbage, længere op i bjergene, for at være helt alene. Jesus mættede de 5000 mennesker, fordi han vidste, at vi mennesker ikke kan leve uden mad. Vi kan godt springe en enkelt aftensmad over, hvis vores far har lavet noget, vi ikke kan li', men vi skal helst have mad hver dag for at leve.

Og vi har rigelig mad her i Danmark, men der er nogle steder rundt i verden, hvor både børn og voksne sulter, og dem kan vi være med til at hjælpe ved at samle penge ind – ligesom vi lige har gjort i klingungen.

Vi kan hver eneste dag sige Gud, vor far, tak fordi vi har mad nok og nok af alt det andet, som vi har behov for, og vi kan sige Gud tak på mange måder. Først og fremmest ved at folde vore hænder og sige ham tak, men også ved at dele ud af alt det, vi har, til dem, der ingenting har. Det glæder nemlig både Gud, vores medmennesker og os selv.

Amen.

Om flonellografen:

Figurerne er lavet af bygningskonstruktør Jørn Andresen.

De er skåret ud i pap og malet med plakatifarve.

Bagpå er klistret velcrobånd.

Flonellografen er 1.50 x 1.50m og beklædt med uldent, loddent stof.

Indgangsbøn:

Lad os alle bede:

Gud og far.

Vi er samlet for at høre om din søn Jesus,

for at synge om glæden ved at kende dig,

og for at bede til dig.

Lad os forstå, hvad du vil fortælle os, og giv os mod og styrke til at gøre din vilje.

Amen.

Udgangsbøn:

Lad os alle bede:

Kære Far.

Tak for glæden ved at leve.

Tak for alle de små ting, som gør os glade,

for blomsterne på marken, og for himmelens fugle,

for et smil, et ord eller en tanke.

Lær os, at det er ved at glæde andre, at vi selv bliver glade.

Amen.

(Fra "Bønnebog" udg. af KFUK-spejderne i Danmark 1987)

NYE BØGER OG MATERIALER

Anmeldelser

Ernst W. Pedersen og Palle Gerlach:
"En dag du ser ej mørket mer"

– en hilsen fra kirken til de efterladte.
Materialecentralen 1989.

20 sider, kr. 25.-.

Ved køb over 25 stk. kun kr. 19.50 portofrit.

En fin lille bog om sorgen og dens faser og i allerbedste forstand *sjælesorg*. Begge forfattere er kendt for deres kendskab til det psykologiske og sjælesørgiske område. Bogen indeholder i øvrigt nogle smukke digte fra forfatterne selv.

HN

Sigfred Pedersen (red.):
Menneskesynet
Gad 1989, 308 sider

I lighed med antologien *Gudsbegrebet* fra 1987 er denne bog blevet til på baggrund af en forelæsningsrække ved Århus Universitet. Vi får gennem bogens afhandlinger aftegnet en udvikningslinje i menneskesynet fra Gammel Testamente, Ny Testamente og en række kirkehistoriske perspektiver frem til vort århundrede. Vi præsenteres for de store personligheders menneskesyn: Luthers, Grundtvigs. Alt sammen er det spændende og velgørende læsning. Måske blev jeg mest optaget af Viggo Mortensens afhandling om "antropologiens naturalisering og det kristne menneskesyn", hvor han tager den udfordring op, som stilles af det naturvidenskabelige verdensbillede og den derpå byggede teknologiske omformning af natur og menneske. Der er megen inspiration at hente i denne samling af afhandlinger – også inspiration til at gå i gang med netop dette tema i den kirkelige voksenundervisning.

HN

BIBELSKE TEKSTER

– skildret i verdenskunsten 1-2; 3-4
redigeret af Hubertus Halbfas
Forlaget Patmos

To diasserier med hver 32 farvedias hovedsagelig til bibelske temaer.

Den første serie er udarbejdet til 1. og 2. klassetrin, den anden serie til 3. og 4. klassetrin.

Blandt kunstnerne kan nævnes:

Chagall, Rembrandt, Picasso, Van Gogh, Relindis Agethen, Grünewald, Mondrian.

Pris pr. serie på 32 dias: kr. 400,-

Købes på MC.

Kursus på LØGUM KLOSTER HØJSKOLE

Fortælling og film: 16.-22. juli 1989

Af programmet kan nævnes:

Werner Fischer-Nielsen:

Salmer for børn og unge – og mennesker.

Goldman – og hvad så? (en religionspædagogisk oversigt)

Film om konfirmationen:

Per Söderberg: Konfirmationsgaven.

Per Jensen og Niels Johansen: Hej, Peter.

Gunnar Jensen: "Menneske først" som religionspædagogisk program.

Sofie Seidelin: Om fortælling og om at fortælle.

Ekskursion til Nolde-museet.

Michael Schelde:

Undervisningseksempler med symboler og fortællinger.

Nina Tange Kristensen: Fortælling og etik.

Kurset er arrangeret af Løgumkloster Højskole i samarbejde med Materialecentralen/Dansk Bibelskole.

Tilmelding til Løgumkloster Højskole.

Udgives af EPS, Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Danmarks folkekirkelige søndagsskoler og børnegudstjenester. Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Religionslærerforeningen. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.), Lis Bisgaard, A. M. Boile Nielsen og Per Melhof

Abonnement (henvendelse til MC)

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-

Fællesabonnement (6 eks. eller flere til samme adresse) à kr. 85,-

Løssalg kr. 30,-

Giro 8 05 53 51

Adresseændringer

bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

MATERIALECENTRALEN

– et religionspædagogisk center

Materialecentralen er en selvejende institution, der arbejder med støtte fra Evangelisk Pædagogisk Samvirke, Religionslærerforeningen og Dansk Bibelskole.

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

– Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.

– Udlejning af film, dias og bogkufferter.

– Salg af bøger og AV-materialer.

Materialecentralen

Frederiksberg Allé 10 A

1820 Frederiksberg C

Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.

ISSN 0900-1433

DÅBSGAVEN TIL DE SMÅ

Nu skal I bare høre

En fortællebog om den kristne tro

Af Jens Kristian Krarup, Ingrid Schrøder-Hansen og Erik Ågård.
Illustreret af Kirsten Raagaard.

NU SKAL I BARE HØRE er en ny slags fortællebog om kristendom for de yngste – fra ca. 4 år og opefter.

Den vil have interesse for alle forældre, der gerne vil følge dåben op med deres små børn. Og den vil især være en velkommen hjælp til de mange usikre forældre, som har svært ved at finde ud af, hvordan de kan gøre det.

NU SKAL I BARE HØRE er historien om Tine på 4 og Michael på 5 år og alle deres oplevelser igennem et år. Samtidig bliver det en fortælling om den kristne tro og livssyn, fordi børnenes glæder og sorger, hverdage og fester året rundt kædes sammen med bibelhistorier og vers af kendte salmer.

Sådan fortælles der kristendom på en konkret og livsnær måde, og i børnenes egen verden. Bogen kommer ved selve handlingen igennem det meste af det, man kalder »den kristne børnelærdom«.

NU SKAL I BARE HØRE er kirkens oplagte dåbsgave til de små. Her er en virkelig håndsrækning til moderne forældre – og på et bredt folkekirkeligt grundlag.

80 sider, rigt illustreret i farver og s/h. Kr. 78,50.

(Ved køb af 25 eks. gælder en partipris på kr. 1.471,50, hvorved der spares 25%)

LADEMANN LÆREMIDLER

33 13 16 50